

HINDİCİLİĞİN GELİŞTİRİLMESİ OLANAKLARI

Dr. Özge ALTAN

Doç. Dr. Çetin KOÇAK

E. Ü. Ziraat Fakültesi

Dünya nüusunun hızla çoğalması sonucu hayvansal proteine duyulan gereksinim de giderek artmakta ve insanları bu soruna çözüm yolları aramaya zorlamaktadır. Varolan hayvansal protein kaynaklarını en verimli biçimde değerlendirme gerekliliği giderek önem kazanmaktadır. Bu açıdan bakıldığında hindi yetiştiriciliği, özellikle ülkemiz koşullarında, üzerinde durulması gereken hayvancılık dallarından biridir. Çünkü hindi yetiştiriciliği extansif yetiştirmeye uygundur. Otlatma yapıldığında yem tüketiminde % 15-20 oranında bir artırım sağlanabilir. Böylece daha ucuza nitelikli hindi eti üretilebilir.

Dünya hindi eti üretiminde söz sahibi ülkelerde hindi eti üretimi 3 milyon tona ulaşmıştır (Çizelge 1). Bu üretimin % 90'dan fazlası 8 ülke (ABD, İtalya, S.S.C.B., Kanada, İsrail, B. Almanya, İngiltere, Fransa) tarafından karşılanmaktadır. Ülkemizde ise yaklaşık 10 bin ton hindi eti üretilmektedir.

Hindi eti üretimi genellikle mevsime bağlı olarak yapılır. İlkbahar'da satın alınan hindi palazları yaz ve sonbahar aylarında beslenerek Aralık ayında satışa sunulur. Kimi büyük tüketim merkezleri dışında, hindi eti tüketimi yılbaşında yoğunlaşmıştır. Hindiciliği ileri ülkelerde bile önemli bir sorun olan bu durum, halkın hindi eti yeme alışkanlığına bağlı olmakla birlikte, besiye alınacak hindi palazı üretiminin yıl boyunca sağlanamamasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca parçalara ayrılmış hindi eti satışı gerçekleşirse, hindi tüketiminin yılın diğer aylarında da artacağını beklemek gerekir.

Ülkemizde hindi palazı üreten özel kuluçkacı-damızlıkçı işletmeler yoktur. Hindi palazı üreten kamu kuruluşlarımızda gerek üretim kapasitelerinin sınırlı oluşu, gerekse hindi-lerin yumurta verimi ve döllülük gibi özelliklerinin geri ol-

ması nedeniyle, gereksinim duyulan sayıda palaz üretmek mümkün olmamaktadır.

Çizelge 1 : Hindi Eti Üretimi (1000 ton)

	1977-1981	1982	1983	1984	1985	1986	1987 (Tah- min)
Kuzey Amerika							
Kanada	97	98	97	98	102	104	105
Meksika	29	33	32	25	40	30	30
A.B.D.	1.041	1.144	1.202	1.218	1.331	1.520	1.745
Toplam	1.168	1.275	1.331	1.341	1.476	1.654	1.880
Güney Amerika							
Brezilya	11	24	21	38	40	50	50
AET							
Belçika-Lux	6	4	6	7	7	7	7
Danimarka	4	4	4	3	3	4	4
Fransa	176	236	245	244	253	273	270
B. Almanya	37	46	51	56	60	66	69
Yunanistan	3	3	3	3	3	3	3
İrlanda	9	12	15	14	15	16	16
İtalya	207	236	240	231	232	236	240
Hollanda	14	13	14	16	18	20	21
İngiltere	114	133	145	160	168	180	190
Portekiz	9	18	20	20	19	20	21
İspanya	12	16	16	17	19	19	19
Toplam	593	721	759	771	797	844	860
Doğu Avrupa							
Polonya	7	4	3	8	9	14	15
Yugoslavya	21	23	24	25	23	23	24
Toplam	28	27	27	33	32	37	39
U.S.S.R.	69	81	85	90	100	100	105
Orta Doğu							
İsrail	41	43	52	57	40	43	46
Toplam	1.911	2.171	2.275	2.330	2.485	2.728	2.900

* Poultry Int. March, 1987.

Hindilerde düşük döllülük sorununu gidermek için, dişi hindilere yelek takılması, genç hindilerin kullanılması, damızlık erkeklerin dönüştürümlü olarak kullanılması gibi önlemler alınmalıdır. Ancak yüksek oranda döllü yumurta elde etmek için yapay tohumlama tekniğinden de yararlanılmalıdır. Hindilerde, erkeğin dişiye kıyasla daha ağır ve geniş göğüslü olması doğal aşımında başarısız çiftleşmelere neden olmaktadır. Bu durumda, yapay tohumlama tekniği en etkin çözüm yolu olmaktadır. Pedigrili sürü kuran, genetik ıslah yapan işletmeler yanında üretim kademesinde bile yapay tohumlama zorunlu olarak uygulanmaktadır.

Hindiciliği ileri kimi ülkelerde hindiler kafeslerde barındırılmakta ve yapay olarak tohumlanmaktadır. Örneğin A.B.D.'de hindilerin % 85'i, İsrail'de hemen hemen tamamı yapay tohumlama tekniği ile üretilmektedir.

Bilindiği gibi hindilerde yumurta verimi düşüktür. Bizim koşullarımızda hindi başına üretilen yumurta sayısı 60-70 dolayındadır. Bunlardan kuluçkalık nitelikte olanların sayısı ise daha da düşüktür. Palaz gereksinimini karşılayabilmek için bir yandan hindilerin yumurta verimini artırma diğer yandan sürekli palaz üretimi olanakları yaratma yoluna gidilmelidir. Bunun için başvurulacak yol zorla tüy değiştirme yöntemidir. Bu yöntemle yumurta tavukçuluğunda başarılı sonuçlar alındığı bilinmektedir. Aynı yöntemle damızlık hindilerde yumurta verim dönemi iki kat uzatılabilir ve böylece aynı sürüden bir yıl içinde daha çok kuluçkalık yumurta üretilebilir. Bu yolla palaz başına üretim maliyeti önemli ölçüde azaltılmış olur.

Damızlık sürüden üç ay boyunca yumurta verimi alındıktan sonra hindiler, bilinen yöntemlerle zorla tüy değişimine sokulur. Üç aylık bir dinlenme (tüy değiştirme) döneminden sonra ikinci kez üç ay boyunca kuluçkalık yumurta alınabilir. Böylece anaç başına 70 - 80 adet yumurta üretimi, yaklaşık 150 adet yumurtaya yükseltilebilir. Çıkış tarihleri arasında 2,5 - 3 aylık fark olan birkaç sürü kurulup, bu sürülerin verim dönemleri aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi üst üste bindirilebilir. Böylece verimsiz geçen dönemler, çevredeki palaz gereksinimine göre düzenlenebilir.

Sürü- 1.   Verim   Dinlenme   Verim
x ————— x ————— x ————— x

Sürü- 2.   Verim   Dinlenme   Verim
                         x ————— x ————— x ————— x

Sonuç olarak ülkemizde hindi üretiminin geliştirilebilmesi için kamu kuruluşlarımıza büyük görev düşmektedir. Kamu kuruluşlarımız palaz gereksinimini karşılamak için üretim kapasitelerini artırma ve eldeki damızlık sürülerden etkin biçimde yararlanma yoluna gitmelidir. Hindilerdeki düşük dörlülük sorununun çözümü için tüm kamu kuruluşlarında yapay tohumlama yönteminin hızla yaygınlaşması gerekmektedir. Yapay tohumlama tekniğinin yaygınlaşması için uygulamalı eğitim kaçınılmazdır. Konu ile ilgili seminer ve kurslar düzenlemeli, bu teknik tüm kamu kuruluşlarına tanıtılmalıdır. Diğer taraftan damızlık hindilerden daha etkin biçimde yararlanmak amacı ile zorlamalı tüy değişimi yöntemi uygulanmalıdır. Böylece hem kuluçka mevsimi dışındaki dönemlerde de palaz üretim olanağına kavuşulur, hemde anaç başına yumurta verimini, dolayısıyla palaz veriminin artırılması gerçekleştirilebilir. Devlet hindi palazı üreten kamu kuruluşlarının sayısını ve üretim kapasitesini artırmalıdır. Ayrıca özel kuluçkacı işletmelerin kurulmasına destek olunmalıdır. Çünkü yaklaşık 3 milyon dolayındaki palaz gereksinimine karşılık ancak bir milyon kadar palaz üretilebilmektedir. Öneriler üzerinde durulur, Tarım-Orman ve Köyişleri Bakanlığınca gerekli önlemler alınır, kuşkusuz hindi eti üretimi bugünkünden daha yüksek düzeylere çıkacak ve ülkemize bir döviz kazandırma yolu daha açılmış olacaktır.